

ЧЕТВЪРТО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "ИВАН ВАЗОВ", ГР. МОНТАНА
3400 Монтана, ул "Княз Ал. Батенберг" №48, тел./факс 096 303 320
E- mail ou_ivanvazov4 @ abv.bg

УТВЪРЖДАВАМ:
Заповед № РД -09-203/ 12.09. 2018 г.
Директор: .....
/Ваня Велизарова/

СТРАТЕГИЯ

**ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА АГРЕСИЯТА
В УЧИЛИЩЕ**

2018 – 2021 ГОДИНА

СТРАТЕГИЯ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ НА АГРЕСИЯТА В УЧИЛИЩЕ

I. УВОД:

АГРЕСИЯТА винаги е плод на определени мотиви. Те подбуждат към дейности за задоволяване на различни потребности. В наши дни при много голяма част от учениците се наблюдава рязко намаляване на потребности от знания, наука, изкуство от една страна и от друга рязко нарастване от други потребности, които в повечето случаи определяме като демонстриране на вседозволеност, включително и като агресия. Става пределно ясно, че съществува висока взаимна зависимост между активното участие на ученика в учебния процес и неговата дисциплина. Има обаче и други причини, когато добри ученици, дори отличници проявяват агресивно поведение. При тях причините обикновено са свързани с индивидуални психофизиологически и характерологични особености на ученика.

Всеки ден в училище има случаи на агресия, независимо дали тя ще се изразява в размяната на груби думи или ще се стигне до сбиване. И това вече не ни прави толкова голямо впечатление. Недобрата семейна среда, липсата на дисциплина в училище, материалните различия между децата, както и компютърните игри и филмите с насилие са сред основните причини, смятат родители и ученици.

Статистиката показва, че при 23% от децата на възраст между 7 и 14 години са редовно тормозени, 8% от учениците са тероризирани всеки ден или няколко пъти седмично, а 7% поне веднъж в седмицата. При близо 70% от жертвите малтретирането е ставало в класната стая, показват данните за 2007 година. Най-често са случаите на обиди 75%. Над 70% от обектите на насилие обаче са и директно удряни и бити. Най-често в ролята на агресори влизат физически по-силни момчета около 63%, докато момичетата са само 13%.

Като причина за насилието сред децата, родителите посочват и компютърните игри, в които има агресия, както и медиите, които показват насилие.

Според анкетираните, насилието в класната стая е високо. Всеки ден в училище има случаи на агресия, независимо дали тя ще се изразява в размяната на груби думи или ще се стигне до сбиване. В последните няколко години станахме свидетели и на по-драстични случаи на агресия сред учениците, при които се стигна дори до трагичен финал.

Между страха и агресията съществува пряка връзка. Най-често хората са агресивни, защото се страхуват от нещо. След като осъзнаем страховете си, идва ред на самооценката. Тя трябва да бъде реална, базирана на нашите възможности и желания. Трябва да направим стъпка, да заменим собствените си негативни убеждения от миналото с нови позитивни. Променили всичко това или направили поне опит, можем вече да си определим целите, насочени в позитивна посока. Трябва да направим така, че когато ние печелим, да печелят и всички останали. Ако сме минали всички тези стъпки, то тогава няма да има страх, няма да има и агресия. Ще има реална самооценка, ще сме си поставили позитивни цели и ще имаме прекрасни взаимоотношения с хората.

Напоследък много се говори за агресията и насилието в училище. Примерите на агресивно поведение не са малко и те веднага се отразяват в публичното пространство. Изводите от това веднага се свързват с работата на училището, съответно с работата на учителите. Много рядко обаче в медиите се съдържа истината за причините, довели до това състояние. А истината е, че училището не може да бъде оазис сред едно общество,

което губи себе си чрез изключителната материализация, комерсиализация и тотална промяна на ценностна система повече от 15 години.

Училището е микромодел на обществото. А децата определено не се нуждаят само от това да им се предаде урок, пък дори и най-качественият и с най-осъвременения подход на преподаване. Детето, ученикът, гради личността си не само в училище, а и в семейството. Дали го признаваме? Дали поставяме личността му в центъра на отношенията си?

II. ВИДОВЕ НАСИЛИЕ

Насилието над деца е феномен, който съществува във всяка държава, общество, етническа или религиозна група, независимо от социалния статус на детето или семейството. Закрилата на детето срещу „всички форми на физическо или умствено насилие, посегателство или злоупотреба, липса на грижи или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация, включително сексуални престъпления“ е основно право, гарантирано от Конвенцията на ООН за правата на детето (Член 19, КПД).

Всяка една форма на насилие над дете може да бъде предотвратена. Цикълът на насилието над деца може да бъде прекъснат и ние имаме моралното задължение да защитим човешките им права и да предприемем незабавни действия

Видовете насилие над деца са подробно изследвани и надлежно описани. Кратка обобщена информация:

Физическо насилие. Физическото насилие се определя като всяко неслучайно физическо посегателство над дете от родител или друг възрастен. В тази категория попадат например (но не само) удряне, ритане, щипане, болезнено раздрусване, изгаряне, хапане, душене, даване и други посегателства над детето, които причиняват болка, оставят следа, синина, охлузвания по кожата, фрактури или предизвикват страх у детето. В групата на физическото насилие попадат крайните форми на родителски контрол и използването на физическа сила с цел „дисциплиниране“ на детето. Това включва използването на физическа сила, която има за цел да предизвика болка и дискомфорт у детето. Най-често използваните форми на физическо насилие с цел дисциплиниране на детето са шамаросване, пердашене, пляскане, шляпване и други – било то с ръка или с предмети. Физическото насилие включва също преднамерено даване на детето на отровни вещества, неподходящи лекарства или алкохол. Възможно е да е налице използването на ненужна сила при хранене, сменяне на пелени или дрехи. Вредите от физическото насилие може да не са причинени умишлено и/или да са следствие на прилагане на свръх строги мерки за дисциплина или физически наказания.

Психическо и емоционално насилие, тормоз/малтретиране се квалифицира като системно критикуване, засрамване, унижаване, порицаване, заплахи, подигравки, предизвикване на страх и безпокойство у детето, постоянно недоволство от неговото поведение, както и неспособност за подsigуряването на грижа за детето, която да е адекватна за неговите нужди от гледна точка на възраст и индивидуални характеристики. В групата на емоционалното насилие се включват и случаите, когато родителите или хората, които отглеждат детето, не са в състояние да предоставят подкрепяща и развиваща среда, или нагласите към детето са такива, че възпрепятстват неговите способности да развие пълният си потенциал. По смисъла на българското законодателство и на международните стандарти децата, които са свидетели на домашно насилие, са жертва на психически и емоционален тормоз.

Сексуално насилие/посегателство е въвличането на дете в сексуални действия, които то не разбира напълно и за които няма капацитет да даде съгласието си да участва, поради когнитивната си незрялост и млада възраст. Сексуално насилие е и всяко действие, което включва участието на дете под 14 години и има сексуален характер. Всяко разголване на детето, опипване/галене на дете в интимните за него зони, подканване на детето да опипва възрастен или друго дете в тези зони, игра с половите органи, целуване на детето по сексуален начин, използването на неуместен език, който има сексуална конотация или подтиква детето към сексуални действия, склоняване на детето към игри със сексуален характер или имитирането на сексуален акт, или въвличането на дете в създаването на порнографски материали или пък снабдяването на детето с такива, се категоризира като сексуално насилие. Сексуалната експлоатация на деца с цел облагодетелстване представлява сексуално насилие на възрастен върху дете, съпроводено от плащане в брой или по друг начин на детето или на трето лице. Сексуалната експлоатация и малтретирането на деца обхващат редица престъпления като сексуални отношения с деца под/чрез принуда, детска проституция, детска порнография. Детските бракове също се квалифицират като сексуално насилие поради факта, че по дефиниция поне един от брачните партньори все още не е достигнал физическа, интелектуална и емоционална зрялост и следователно не е имал възможност да изрази пълно и ясно съгласие за сключване на брак.

Неглижиране е всяко действие или бездействие, което лишава детето от адекватно посрещане на неговите основни нужди от здравна грижа, образование, емоционална стимулация, адекватно за детската възраст хранене, подsigуряване на детето на дом и условия за живеене, които не застрашават неговото здраве, живот и развитие. Липсата на адекватна родителска грижа и надзор над детето също е съпроводено с небрежност и може да бъде категоризирано като неглижиране. Според Световната здравна организация има четири типа неглижиране: физическо, образователно, здравно и емоционално.

Тормозът (булинг) и кибертормозът представлява посегателство, който се извършва чрез интернет и други комуникационни технологии. Използват се СМС-и, обаждания, електронна поща, чат съобщения, друг вид комуникация и/или клипове, които засягат достойнството на жертвата на тормоз и са изключително травматизиращи, защото запечатват и популяризират акта на насилие.

Трафикът и експлоатацията на детски труд в по-голямата си част е организирана престъпна дейност, чиято цел е печалба чрез сексуална и/или трудова злоупотреба, както и чрез подтикване към просия, кражби и други противоправни деяния, които вредят на живота, здравето и достойнството на децата и са грубо нарушение на техните основни човешки права.

III. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА

На територията на област Монтана през последните години в училищата все по-често се наблюдават разнообразни форми на деструктивно поведение.

Често се наблюдава различни форми на тормоз - враждебност, демонстрация на неприязън, обиди, ирония, заплахи, а често и на физическа агресия спрямо другите.

Областна дирекция на МВР – Монтана – ДПС проведе специализирана полицейска акция за предотвратяване на агресията срещу учениците. Обхванати са училищата в областта, като са проведени беседи, запознаващи с конкретни случаи, с

причините и начините за избягване на агресивното поведение и с наказателната отговорност на телесни повреди.

През първото полугодие на 2011г. на отчет в Детските педагогически стаи на областта са били заведени 255 малолетни и непълнолетни лица. През периода на отчет са водени общо 284, като 28 лица са новозаведени, а 31 са снети от отчет, от които 21 поради поправяне и 10 поради навършване на пълнолетие и предаване за включване в криминалния контингент по различните линии.

За първото полугодие на 2011 година (по последна официална статистика) общо за ОДМВР - Монтана са разкрити 363 престъпления, от които подрастващи са извършили общо 62 престъпления /непълнолетни са извършили 47, а малолетни – 15 престъпления/, което е 17.08 % от всички извършени престъпления.

Анализът на статистиката показва, че през първото полугодие на 2011 г. на детската престъпност е намаляла с 2.8% спрямо същия период на 2010 г. Въпреки този спад, трябва да се отбележи, че се запазва абсолютният брой на извършителите – малолетни, непълнолетни, което не води до съществена промяна и на груповата престъпност.

Във всички училища в област Монтана са изградени училищни комисии за превенция на противообществените прояви на ученици, с цел да подпомагат дейности в училището, насочени към ранна превенция на асоциалното поведение на учениците. Тези комисии осъществяват ранно-превантивна дейност, проучват причините и условията за извършване на противообществени прояви от учениците. УКППУ участва при разработването на превантивни програми. Те нямат правен статут и работят по разработени от МОН и МКБППМН методически насоки.

През учебната 2011/2012 г. РУО Монтана изгради комуникационна стратегия за иновационен модел за управление на взаимодействието със заинтересованите страни с цел овладяване на агресията в училищата на територията на област Монтана.

Целта на тази стратегия беше, създаване на модел на ефективна комуникационна среда за обединяване на усилията на всички заинтересовани институции, за изготвянето и реализирането на регионални и училищни политики, насочени към ограничаване на агресията в училище.

От 2012г. в IV ОУ „Иван Вазов”-Монтана всяка година се провежда анкетно проучване сред учениците, което показва нивото на агресивност, причините (факторите) на средата, които я поражда и възможностите за превантивна работа в училище и извън него.

Проведени са проучвания – „Адаптацията на учениците от I и V клас”; „Грубиянството – форма на насилие”; „Кибертормоз” и на база резултати са изготвени превантивни стъпки за справяне с агресията в училище.

Амбицията на колегията е ограничаване на агресията, чрез обща или допълнителна подкрепа, оказващи положителна емоция и създаване на ефективна комуникационна среда за обединяване на усилията на всички заинтересовани институции, насочени към ограничаване на агресията в училище.

На 18.05.2012г. министъра на образованието младежта и науката утвърди механизъм за противодействие на училищния тормоз между деца и ученици в училище. Във връзка с този механизъм и комуникационната стратегия на РУО Монтана, IV ОУ «Иван Вазов» разработи настоящата училищна стратегия за справяне с агресията.

Със заповед на директора на училището е сформиран училищен координационен съвет за справяне с насилието, с цел постигане на положителни резултати при превенция на тормоза и насилието сред учениците в училище, както и единен

училищен регистър за отразяване на възникнали ситуации на тормоз и съответни реакции за ограничаване и справяне.

Изработването на стратегията е отражение на желанието на училищния екип, за хармонизиране на всички институционални усилия, тяхното координиране и даване на обществена гласност на тези действия и публичност на случващото се.

В началото на учебната година учениците от IV до VII клас попълват въпросник, разработен от проф. Пламен Калчев, даващ оценка на реалната ситуация на проявите на тормоз, с цел изграждане на защитна мрежа срещу насилието.

Извършената оценка на ситуацията на тормоз показва завишаване на онлайн тормоза /кибертормоз/. Вербалната агресия преобладава над физическата.

При обобщаването на отговорите на учениците, бяха направени следните изводи:

- всеки от тях е бил свидетел на тормоз под различна форма - блъскане, удряне, заплахи и обиди, псувни, а също настройване и подстрекателство;
- мястото където това се случва най-често е в коридорите, в двора на училището и по-рядко в класната стая;
- по-голяма част от учениците споделят, че не са били обект на тормоз, а ако станат жертва, то биха потърсили приятел или връстник и трудно биха споделили с учител или родител;
- малко ученици признават, че са били насилници;
- почти всички ученици са посочили, че в класа се срещат: ученик - жертва и ученик – насилник.

Всички служители на институцията – педагогически и непедагогически специалисти са запознати на педагогически съвети с формите на тормоз над учениците, както и с мерките и дейностите за преодоляването им. Ежегодно се изготвя план с дейности, имащи превантивен характер, реализирани съвместно с учениците.

III. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ

ОСНОВНА ЦЕЛ НА СТРАТЕГИЯТА:

Ограничаване на риска от агресия и прояви на насилие сред учениците на IV ОУ „Иван Вазов” – Монтана.

Подцели:

- Изграждане и поддържане на устойчиви и ефективни превантивни програми за учениците и техните семейства;
- Осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците от уязвими групи;
- Повишаване на ангажираността и взаимодействието на институциите, организациите и цялата общественост.

ЗАДАЧИ:

- Повишаване на общуването - да се обръща повече внимание на децата - в училище и в семейството;
- Да бъде възстановен диалогът между родители и деца, като се изключат или ограничат агресивните модели в общуването помежду им;
- Агресивните модели в училище да бъдат заместени с адекватни за възрастта и нивото на развитие на учениците форми за превенция - чрез разговори, обучения, интерактивни методи за изразяване на натрупано у учениците

напрежение и импулси, вследствие на преживяна агресия от страна на родител или учител;

- Повишаване на компетентността и изграждане на капацитет в учителите и родителите за превенция на агресивни прояви от страна на децата, чрез провеждане на обучения и семинари;
- Съвместни тренинги на ученици, родители и учители;
- Усвояване на умения за водене на диалог и преговори, което ще възстанови контакта между ученици, родители и учители;
- Дейности за информиране, визуализиране и популяризиране на резултатите, информирането на възможно най-широк кръг от обществеността;
- Разширяване и укрепване на взаимодействието между институциите със съвместни дейности и прояви.

IV. ДЕЙНОСТИ И СЪПЪКИ НА РАБОТА

- Провеждане на психо-социални тренинги с ученици, учители и родители;
- Презентации на теми за агресията и агресията в киберпространството, с цел повишаване на информираността на родителите.
- Провеждане на индивидуални и групови консултации с ученици, родители, учители и непедагогически персонал, с цел повишаване на доверието между родители, учители и ученици в превенцията на агресивното поведение;
- Съвместната работа между училище, родители и ученици по превенция на агресията при изготвяне на вътрешните правила, регламентиращи училищния живот;
- Организиране на творчески конкурси и спортни състезания, съвместно с институциите работещи с деца;
- Дискусии и беседи съвместно със заинтересованите страни;
- Популяризиране на добрите практики при ограничаване и справяне с агресията сред учениците

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Остра е необходимостта от активизиране и обединяване на усилията на училище, семейство и всички институции, работещи с деца за изграждане на обща политика за планирана, системна и комплексна превенция за противодействие на детското асоциално поведение. Идеята е, всички заедно да направим необходимото в тази посока. Това е реален проблем, с който се сблъскваме ежедневно.

С прилагането на тази стратегия екипът на IV ОУ „Иван Вазов” гр. Монтана, очаква да реализира училищна политика за ограничаване на агресията и въвеждане на добри практики; да подобри и разшири общуването и взаимодействието между заинтересованите страни; да повиши обществената информираност и ангажираност.

ЧЕТВЪРТО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ”-ГР. МОНТАНА

ПРОГРАМА НА УЧИЛИЩЕН КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ ЗА СПРАВЯНЕ С НАСИЛИЕТО

Училищния координационен съвет за справяне с насилието /УКССН/, е сформиран във връзка със заповед № РД- 09-611/18.05.2012г. на министъра на МОМН и писмо на РУО – Монтана за утвърждаване на Механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците в училище.

I. ЦЕЛ:

- Постигане на положителни резултати при превенция на тормоза и насилието сред учениците в училище.

II. ЗАДАЧИТЕ на УКССН са:

- изготвяне на училищен план за реализиране на Механизма за противодействие на училищния тормоз;
- разработване и въвеждане на превантивни мерки за ограничаване и противодействие на тормоза в училище;
- изготвяне на регистър.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ:

- намаляване на факторите в училище, които допринасят за проявата на агресия;
- ограничаване проявите на тормоз сред учениците;
- повишена информираност и компетентност по проблема.

ЕКИП на УКССН:

Председател УКССН – Цветанка Цветкова - ЗДУД

Членове: К.Иванова – пед. съветник

Р. Замфирова – начален учител

Цв. Миткова - начален учител

Сн. Петкова – ст.прогимназиален учител

Д. Тодорова – ст.прогимназиален учител

Волен Петров – Председател на УУС

Мадлена Руменова – родител